

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

Sect. ij. De actu potentiaë sensitiuæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

quia licet falli possit sensus iudicando rem esse talis figuræ, vel tantæ molis, cum sit alterius; non potest tamen falli iudicando rem nullius esse figuræ aut magnitudinis. Sed neque unquam errat sensus circa communem rationem motus, quietis, aut numeri, cum illa ratio communis sit præsentia localis, sine qua nihil prorsus videri potest.

Duobus aliis modis errat sapientissimè sensus, tum circa sensibile proprium, tum circa commune; quia toties error contingit in sensu, quoties species non representat obiectum sicuti reuera est: sed species sæpe representat obiectum aliter quam reuera sit, vel propter indispositionem organi, vel propter indispositionem medijs, vel propter distantiam obiecti, representando vnum quod non est, loco eius quod est, ut cum rubrum apparet nigrum, cum baculus in aqua videtur fractus: vel applicando aliquid subiecto in quo non est; sic enim color vitreæ fenestræ apparet in pariete opposito, in quo non est; manus post vitrum viride apparet viridis.

Tertia pars.

Tertia pars addebat sensum frequentius, & facilius falli circa sensibile commune, quam circa proprium. Posito enim colore in aliqua distantia, in qua sufficienter discerni possit, an sit albedo, vel nigredo, adhuc tamen sensus sæpe dicitur circa extensionem & figuram. Et hoc vnum voluit Philosophus cap. 6. cum dixit sensum errare circa sensibile commune, non circa proprium. Errat enim circa utrumque, sed frequentius circa commune.

Prima obiectio.

Obiicitur primò. Tunc sensus non errat, quando cognoscit obiectum eo modo, quo illud representatur per speciem: sed sensus semper apprehendit obiectum eo modo, quo illud representatur per speciem: ergo sensus nunquam errat, sed intellectus iudicando aliter quam sit. Probatur maior, quia implicat representationem esse difformem rei quam representat, alioqui exprimeret id quod non exprimit: ergo quoties sensus percipit obiectum eo modo quo representatur, sensus non errat.

Respondeo negando primam maiorem, quia sæpe species non representat obiectum eo modo quo representari deberet, ac proinde sensus errat, quamvis cognoscat obiectum uti representatur; veritas enim non est rei conformitas cum specie, vel etiam cum re, ut illa relucet in specie, sed est conformitas cum re prout est à parte rei. Ad probationem distinguitur maior. Implicat ut representatio non sit conformis rei representatæ, si sit vera representatio, concedo; si sit representatio falsa, nego. Exprimit enim falsò id quod exprimit.

Obiicitur secundò. Nulla est sensatio quæ non habeat aliquod obiectum, quod attingat & exprimat: ergo sensatio semper est conformis alicui obiecto, quod verè representat; non debet autem esse conformis obiecto, quod non representat: ergo error non est in sensu, sed in intellectu.

Respondeo simili modo distinguendo antecedens. Nulla est sensatio, quæ non habeat obiectum quod exprimat verè vel falsò, concedo; quod non exprimat verè, nego. Sensatio enim exprimit obiectum præsens, sed non semper illud exprimit eo modo quo est; idè est falsa, & erronea.

Obiicitur tertio. Multas esse, imò innumeras fallacias visus, quarum nulla redditur causa.

Respondeo illas reuocari omnes ad vnam ex

tribus illis, quas supra numerabam; læsionem scilicet organi, indispositionem medijs, & distantiam obiecti. Ex innumeris autem, quas referre possem, non erit inutile seligere istas septem.

Primò ignes de nocte procul conspecti viciniore apparent, quam de facto sint, quia propter tenebras spatium interiectum non potest aestimari sicuti se habet.

Secundò templorum pauimenta ingredientibus videntur esse fastigiata, quia ut optici demonstrant, planorum sub oculo iacentium remotiores à visu partes in altum videntur efferri.

Tertio arborum & columnarum anteriorem in partem longo ordine dispositarum, quæ longissime distant, coniunctæ videntur, quia distantia immoderata facit ut remotiorum rerum interstitia non videantur, propter angulorum, qui eis respondent, insensibilem tenuitatem. Illi enim quantò ad remotiores distantias attingunt, tantò semper angustiores euadunt, quousque tandem effugiant aspectum; quod cum accidit, ipse etiam intercapedines rerum longius distitarum ab aspectu eripiuntur; vnde videntur res ille inter se coniunctæ, cum tamen distitæ sint.

Quartò porticus, longæque arborum series ab extremitate inspectæ, stringi in angulum videntur, quia superiorum planorum remotiores à visu partes ad ima prolabi, inferiorum verò in altum efferri, dextrorum autem sinistrorsum, sinistrorum dextrorsum vergere manifestè videntur.

Quintò. Qui procul ab amne distant, res vltiores non distinguunt à ceterioribus: cælum item terræ coherere in ambitu horizontis iudicant oculi; quia non potest visus discernere rerum distantias inter se, nisi corpora inter illas interiecta percipiat. Cum igitur non percipiat oculus corpora inter terram in ambitu horizontis positam & cælum, neque aquam interiacentem inter res anteriores & ceteriores, propterea cælum terræ coherere iudicat, & res eas quæ sunt trans flumen, esse coniunctas iis quæ sunt cis flumen.

Sextò corpus vmbrosum, quod luminoso viciniore est, eò magis vmbrescit. Ratio est, quia vmbra corporis vmbrosi luminoso viciniore est, vicina maiori luminis circumstanti; & idè apparet obscurior iuxta maius lumen, quam iuxta minus; quia contraria iuxta se posita magis apparent; & quia radij viciniore sunt perfectiores toto lumine illius corporis, idèque suo fulgore offuscant minus visibile.

Septimò res vnica sæpe apparet ut gemina & multiplex; si v. g. sit oculus constitutus in vmbroso loco, qui respiciat faces accentas per foramen digitale rotunditatem habens, deinde paruum aliquod corpusculum opacum suspendatur in foramine inter pupillam & faces; tunc aduerteret oculus corpusculum tot faculis insidendi, quot fuerit conspicuus faces.

Vltèrius queri poterat de obiecto sensum, quomodo vehemens sensibile destruat sensum, & quomodo sensibile positum supra sensum non faciat sensationem; in quibus nihil video difficile.

SECTIO II.

De actu potentia sensitiua.

Tria de hoc actu explicari possent: primò circa actionem ipsam realem, quam in omni sensatione reperiri nonnulli negant, solum volentes esse receptionem speciei intentionalis. Secundò

Quaest. II. Sect. III. de Potentiis sensitiuis. 461

eundem circa ipsum terminum, qui est species expressa obiecti cogniti. Tertiò circa multitudinem actuum, quos potentia vitalis elicere simul potest. Sed hæc eadem de actu potentiae intellectus inferius disputanda commodius differuntur in quartam disputationem.

SECTIO III.

De ipsis potentiis sensitiuis.

Explicatis obiectis & actibus circa ipsas potentias sensitiuas, tria sunt huius loci propria: primò numerus sensuum exteriorum: secundò eorum perfectio, & comparatio: tertiò, an debeat necessariò quilibet sensus denudari ab omni qualitate sensibili, vt percipere possit obiecta extra se posita.

§. I.

Numerus sensuum exteriorum.

Conclusio trimembris. **D**ico primò. Licet potuerint fieri à Deo sensus externi plures quam quinque, illos tamen in omnibus perfectis animalibus nec esse plures, nec pauciores: in pluribus animalibus imperfectis solum esse tactum & gustum.

Plures sunt possibiles. Prima pars asserit, plures sensus à Deo potuisse fieri quam quinque, cum nulla ratio probet esse impossibiles sensus alios specie diuersos, & alia obiecta sensibilia præter ea quæ nunc sunt.

Non sunt nisi quinque. Secunda pars negans plures, vel pauciores de facto esse sensus quam quinque, nulla ratione demonstratiua probari potest à priori, cum potuerit Deus plures sensus ponere in animalibus: sed à posteriori tamen, & supposita experientia probant optimè quinarium istum sensuum duæ rationes: alteram habet Philosophus *lib. 3. de anima*, c. 1. alteram S. Thomas *1. p. q. 78. art. 3.* Vtramque breuiter sic propono.

Ratio Aristotelis. Primò enim sic argumentatur Philosophus. Si præter quinque istos sensus datur alius aliquis sensus in aliquo viuente, ille vel eiusdem est rationis cum illis sensibus qui nobis insunt, vel est alterius rationis. Neutrum dici potest; quod enim non datur sensus eiusdem rationis, probatur; quia si daretur aliquis alius sensus eiusdem rationis, id ex eo esset, quod horum singuli non perciperent omnia sua sensibilia; v. g. visus non perciperet omnes colores, auditus omnes sonos: hoc autem falsum est: ergo non datur alius sensus præter istos quinque eiusdem rationis cum illis. Quod autem non datur alius sensus diuersæ rationis, probatur, quia si esset alius sensus diuersæ rationis, esset aliud sensorium: sed non datur aliud sensorium, si enim aliud esset sensorium, aliud esset medium: sed nullum est aliud medium: ergo nullum est aliud sensorium. Probat maior. Omnia quæ sentiri possunt per media, quæ nunc sunt, sentiuntur iam à quinque sensibus; si quid ergo aliud sentiri debet, certè per aliud medium sentiri debet. Nam quæ sentiri possunt per prædicta media, iam sensata sunt per quinque sensus: v. g. omnia quæ sentiri possunt per medium internum, sensata sunt per gustum & tactum; non enim alia sentiri possunt per medium internum, quam tangibilia: quæ verò sentiri possunt per aërem & aquam, omnia sentiuntur per visum, auditum, & odoratum: nam aër & aqua recipiuntur primò ratione diaphani, & ea omnia re-

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

Aciuntur à visu; vel ratione humidi receptui siccitatis, & sic seruiunt olfactui; vel ratione raritatis & mobilitatis secundum locum, & sic seruiunt auditui. Caro autem considerari potest vel secundum temperiem primarum qualitatum, & sic tactui seruit; vel secundum temperiem siccitatis & humiditatis, & sic recipit sapores: secundum calidum autem & frigidum non est receptiua. Quod autem non sit aliud medium externum præter aquam & aërem, neque aliud internum præter carnem, Philosophus probat, quia illud elementum est medium, quod in organo dominatur, & est receptiuum: solus aër & aqua huiusmodi sunt ergo illa sola sunt media. Quia scilicet media conueniunt cum organis, & quidquid à medio recipitur ratione illius in quo conuenit cum organo, totum id percipitur à sensu existente in eo organo. Aër v. g. & aqua conueniunt cum visu in humido diaphano; omnia quæ ab aqua & aëre recipiuntur ratione humidi diaphani, percipiuntur à visu.

BSecundò sic argumentatur S. Thomas. Quinque tantum sunt sensibilia, quæ per se diuerso modo immutant sensum, nec eorum vnum potest percipi nisi vno sensu: ergo sunt tantum quinque sensus. Probat consequentia. Obiectum sensibile per se ac propriè immutatum est sensus; ergo diuersa ratio immutandi sensum diuersum constituit sensibile diuersum, & postulat diuersum sensum. Variatur autem quinque modis hæc immutatio; quoddam enim sensibile immutat sensum purè intentionaliter sine mixtione actionis materialis: huiusmodi est obiectum visibile. Aliud immutat intentionaliter, facta immutatione materiali in ipso obiecto, idque dupliciter: nam ea mutatio, vel est sola latitudo, & sic constituit obiectum auditus; vel est etiam alteratio, & constituit odoratum, quod ordinariè prius calefit, quam immutet sensum. Aliud tandem est, quod immutat etiam intentionaliter, admixta immutatione organi; quod adhuc contingit dupliciter: nam vel hæc immutatio materialis constituitur per eandem qualitatem sensibilem, & sic constituitur obiectum tangibile; vel per aliam diuersam, & ita constituitur gustabile; illi enim mutationi intentionali admiscetur realis humectatio.

CTertia pars asserit animalibus omnibus perfectis quinque illos inesse sensus, vt latè probat Aristoteles *lib. 4. historia animalium, cap. 8. & lib. 3. de anima*, c. 12. & experientia demonstrat; cum tamen quadam sint animalia imperfectissima, quorum nulli desunt tactus & gustus, quorum ille necessarius est ad discernenda vtilia & noxia, alter ad discernendos cibos viles, sine quibus nequit conseruari vita.

EObiicitur primò, sensum tactus & gustus vnicum videri; ait enim Philosophus *lib. 2. de anima*, gustum esse quandam tactum, cum etiam idem vtriusque sit sensorium.

Respondeo gustum & tactum esse diuersos sensus, quod constat ex diuersitate obiectorum, & organorum; tactus enim toto corpore diffusus est, etiam si eodem in organo gustus sit etiam organum tactus, non tamen contrà; nam extra palatum tactus est sine gustu; nam tactus est vniuersalis quidam sensus. Aristoteles quando dixit gustum esse quandam tactum, significauit tactum latè sumptum, quatenus significat sensum, qui non potest immutari nisi per realem contactum.

Ratio S. Th.

Tertia pars.

Prima obiectio.

Qq 3 Obiicitur